

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe un an ..... 20 cor.
 pe 6 luni ..... 10 cor.
 pe 3 luni ..... 5 cor.
 pe o lună ..... 2 cor.
 În ziua de Duminică pe un 4 cor.
 Pentru România și străinătate pe un
 an 40 franci.
 Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un or garsonat: prima dată 10
 bani; a doua oară 12 bani; a treia
 oară 8 b. de fiecare publicare.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile
 sunt a se plăti înainte în Arad.

Buletin pentru oraș și comitat

Scrisori nerăscuțite nu se pot primi.

Supărarea persistă.

(L.) Am arătat, într'un număr recent, supărarea mare ce a cuprins cercurile șo-
 riste aflând că profesorul universitar Dră-
 ghicescu (București) a ridicat vâlul de pe
 constituțională a țării noastre, osân-
 dind aspru, în «*Contemporary Review*»,
 toate isprăvurile ce șovinistii săvârșesc sub
 umbra liberalismului.

Acum a dat o supărare și mai mare
 de ei. Își văd demascată politica d'un
 stat austriac, într'un cerc ale că-
 rui păreri nu pot fi indiferente chiar nici
 pentru șovinistii cei mai năbădăioși.

Prințul Alfred *Lichtenstein* a ținut adică
 zilele trecute o vorbire în adunarea so-
 cialistilor creștini din Viena. Intre altele, el
 zis:

Partidul kossuthist și aderenții lui iubi-
 și în orbirea lor socotesc, că pot să ex-
 cepteze răbdarea și sentimentele conciliante și
 dorințele de pace ale mult încercatului nostru
 țării, spre a stoarce concesiuni pe contul
 țării și a forței militare.

Ei nu bagă de seamă că ori-ce concesiune
 financiară sau economică a Monarchului pe con-
 tinentul monarhiei unitare sau a jumătății de din-
 tate de Laitz, ar aduce pe împărțatul nostru
 într'un impas inextricabil față cu corpurile re-
 prezentative cislaitane, fiind-că acestea ar tre-
 bui să refuze odată pentru totdeauna mijloacele
 necesare formării independenței maghiare. Nu
 bagă de seamă, că chiar de li-s'ar acorda aceste
 concesiuni, ele n'ar putea să aibă dorată, de
 partea Austriei, care este o *necesitate europeană*,
 să se lipsească nici provisor de con-
 condiții preliminare ale existenței sale. (Aplauze
 repetate). Nu numai partidele coalitate, cari

stau sub conducerea lui Kossuth, ci întreaga
 opinie publică a poporului maghiar a luat-o
 orbiș, sub efectul tiranic al șovinismului —
 spre o catastrofă.

Dualismul e în agonie. Ceea-ce se va pune
 în locul dualismului, dată fiind dispoziția ac-
 tuală a poporului conducător din Ungaria, nu
 va putea fi alcătuit prin tocmeală, ci va trebui
 să i-se octroieze. Aceasta este o necesitate poli-
 tică amară, însă inevitabilă.

Monarchia va trăi și trebuie să trăiască;
 ea va găsi o formă practică pentru reconstitui-
 rea sa, și o va executa chiar de ar protesta o
 minoritate relativ neînsemnată.

*Vechile așezăminte, cari țineau cont de li-
 bertățile dreptului de stat, însă cari puneau în
 mâinile Monarchului dispoziția exclusivă asupra
 armatei și flotei, a diplomației și politicii externe,*
 precum și asupra trebuințelor financiare a în-
 tregei monarchii, modificate în sens modern,
 vor reînvia. (Aplauze furtunoase.)

Patria noastră care tocmai acum probabil
 va avea de rezolvit probleme mari în Orient,
 nu e permis să atârne de capriciul unei clice
 neastâmpărate. Dela înfrângerea grea, de nimeni
 prevăzută, a Rusiei în Asia răsăriteană, cea
 mare putere este pentru timp mai îndelungat
 îndepărtată din sfera politicii europene, fiindu-i
 toate forțele angajate cu Japonia. Austria va
 trebui, vrând nevrând, să primească în țările
 balcanice rolul Rusiei ca *liberatoare a creștin-
 lor* și ca reguloare a aspirațiilor încurcate
 politice și naționale. Nu poate prin urmare și
 nu e permis să se lase paralizată tocmai într'un
 timp așa de critic prin formulele constituției
 ungurești dela 1848 și înnoirea aceleia, pactul
 dela 1867. Doar înșiși Maghiarii s'au abătut
 dela el, cu toate că era iscodit în profitul lor
 exclusiv. — Se va pune deci altceva mai bun
 în locul lui, ori le va plăcea, ori nu. (Furtună
 de aplauze).

«*Hazánk*» (dela 18 c.) înregistrând ace-
 ste cuvinte ale prințului austriac se mân-
 găie însă cu — contradicția ce zice că există

intre afirmările profesorului Drăghicescu și
 între cele ale prințului Lichtenstein. Zice că
 pe când profesorul român afirma tendința
 de *independență* a Maghiarilor, independență
 de stat ale cărei spese li-ar suporta — *na-
 ționalitățile*, — p'atunci prințul Lichtenstein
 îl acuză că vor *uniunea* personală ale cărei
 spese ar fi să le supoarte — *Austria*.

Și veselă că a descoperit această con-
 tradiție, se crede dispensată de a mai po-
 lemisa cu prințul austriac, după cum se
 mângăie și cu aceea, că vădita contradicție
 dovedește că nici unui dintre «*detractorii*»
 politicii maghiare n'au dreptate.

În ochii celor dela «*Hazánk*», profesorul
 Drăghicescu și prințul Lichtenstein sunt adică
 niște simpli detractori și calomniatori ordi-
 nari. Pentru-că bărbații de stat mai cumpă-
 tați, mai drepi și mai umani nu se găsesc
 decât cei asupra cărora strigă Românul Dră-
 ghicescu și austriacul Lichtenstein!

Și constatând aceasta, urmează cu —
 laudele.

Scrie că dacă s'ar realiza fie ceea-ce
 pune în perspectivă profesorul bucureștean
 — *confederația* balcanică slavo-română —
 fie ceea cu ce amenință Lichtenstein —
 domnia reacționară — pentru popoarele din
 Balcani ar fi o nefericire. Ar ajunge toate în
 jug. Pe când:

«Câtă vreme seminția maghiară dispune
 aici de heghemonia istorică, până atunci
 Europa orientală va fi păzită atât de stri-
 căciunile revoluției cât și de efectul des-
 tructiv al reacțiunei...»

«*Hazánk*» scrie cași când lumea ar fi
 uitat isprava dela 14 Aprilie 1849 alui

Cănele Neamțu.

— Iată ce-ți fac feciori!, zicea lelea Stana,
 sta pe tăetorul de lemne la umbra unui
 mare din fața casei — bărbatului său, cu
 inecați în lacrimi, pe când nodurile, ca
 de aer dintr'o sticlă cu apă, i-se ridicau
 în gât, înecându-o; ear el cetea silabisând
 glas tare și apăsător o scrisoare primită dela
 un prieten, pe care le-o adusesese vătășelul pri-
 zaniei.

— După-ce că nu-ți scrie decât la câte
 cinci luni, apoi nici când trimete câte
 nu poți să înțelegi nimic din ea. Doamne!
 Doamne! la ce ai mai lăsat copilul?! De ce m'ar
 lăsat pe mine?! Ia-mi zilele, ca să nu mai
 scrie și să nu mai auz! Cu lacrimi i-am crescut
 și era mic și lacrimi vărs acum pe urma
 ei. El nu vor să mai știe, și mie, mi-a secat
 gâtul gândindu-mă la ei zi și noapte. Ce-i face
 să se scârbească atât de noi? Oare gospodăria
 noastră țărănească le pare atât de urâtă să nu
 mai întoarcă la ea, când știe bine că după
 ce el au învățat atâtea carte? Măine, poimăne
 și închidem ochii, totul se va pusti și nici
 din amândoi nu se mai întoarce să îngri-
 șă de ele.

Mi-se frige inima când văz băeții de seama
 înșurați și cu copii, vecinile cu nurorile
 când în sus și în jos, pe din naimea casei
 și, ear eu, oh! eu — și de-odată o jale o co-
 mune, lacrimi abundante îi isvorăra din ochi
 când pe față și împreunându-se sub bărbie.
 Aruncă furca din brâu, lăsând caerul să
 încurce în așchile din jurul tăetorului, ear
 să se rostogolească departe, deșirându-și

lirul de tort pe care ea îl udase cu lacrimile
 dorului de copil și ostăriile ei de mamă.

Duse mâna stângă la inimă, ear din cea
 dreaptă făcându-și obicinuitul căpătăiu, îl așternu
 peste genunchi, își ascunse în măneca ei, față
 pe care timpul și suferința imprimaseră adânc
 trecerea, cu încrețituri de durere și bătrânețe
 și începuseră să se jeli de țis'ar fi rupt inima să o
 fi auzit cum chema pe mama ei, care murise
 de atâția ani, să vină să o ia — și cum spunea
 tuturor morților cunoscuți suferințele ei de
 mamă.

Era la amiază. Un soare arzător de Iulie
 coperi atmosfera cu acea dogoare ce licărește
 în spațiu, obosind privirile celor mai ageri ochi,
 cari cu toată voința se lăsa a fi acoperiți de
 pleoape, involuntari.

Pe cer nu se vedea nici o sprânceană de
 nor. Păsările se scaldau în pravul din mijlocul
 drumului și cu ciocurile căscate cereau ploae.
 Nici acel nuc, la umbra căruia ședeau lelea
 Stana și nenea Ion, nu mai putea rezista do-
 goarei ce îneca respirația, pe când el, neferici-
 tul tată, cu sudorile muncii pe față, apăsa to-
 nul pe fiecare silabă, voind să pătrundă cu spi-
 ritul conținutul misterios al acelei scrisori, pe
 care nu-l putea pricepe cu înlesnire; căci filo-
 sofia vieții și stilul în care era scrisă de fiul
 lor, nu se mărgineau numai la eul lui și al pă-
 rinților, ci prin fraze lungi și întortochiate, căuta
 să arate nevinovăția firei lui în streini, dorul
 nețărmit și iubirea sfântă ce o are pentru ei
 ca părinți, starea lui de pesimism și lupta în
 contra valurilor număroase ale vieții.

Domnea o tăcere mormântală, în mijlocul
 căreia nu se auzea decât duiosă jale a leli
 Stani, al cărei echou jalnic își ascundea trilu-
 rile sale în desişul tainic al codrului din apro-
 pieri, sbârâitul roturilor de musculițe, cari se
 legăneau agitate în aer și, ici și colo, prin sat,
 sunete de clopote mișcate a lene de rumegatul
 vitelor; toate astea mai dădeau un semn de viață
 satului, care părea adormit în amiază mare.

Isprăvise cititul și privea melancolic la
 rândurile pe cari din ce în fugeau ochii, nedu-
 merit că nu putuse să le înțeleagă. Obosit de
 gândurile ce i frământau mintea, cu puterea
 imaginației perdută, în mijlocul unor dureri
 ne sfârșite alături de femeia sa care abia mai
 încetase puțin, înecându-și jalea în suspine du-
 roase, acele suspine, în cari se contopesc dese
 ori trecutul și dulcele lui amintiri, cu prezentul
 plin de suferințe, el lăsa să-i cadă scrisoarea din
 mână, și rezemă coatele pe genunchi proptin-
 du-și barba în podul palmelor și dădu curs li-
 ber lacrimilor, cari curgeau abundanț.

Neamțu, bătrânul căine ciobănesc, care
 nu-i păreasa nici odată, se deșteptase, când din
 întâmplare, furca ce o aruncase îl făcu să tre-
 sară și rămase pacient, când văzu că acea atin-
 gere iera involuntară.

Se scoală, observă cu atențiune tristețea
 stăpânilor, apoi după un moment de nemișcare,
 face un ocol și se tolănește din nou în fața lor
 cu botul pe labe, privindu-l galeș, când pe unul
 când pe altul, cu mila unui animal credincios.

Străbătut, parcă, de curentul unei idei de
 consolare, se ridică repede în sus, privește în
 dreapta și în stânga și apoi la ei, pune coada

Kossuth, ori cași când naționalitățile ar prefera liberalismul șovinistilor de azi reacționarismului austriac de mai înainte!

Așa scriu numai oamenii cari în supărarea lor că au fost demascați, replică uitând de ori-ce adevăr istoric și lege logică.

Planuri sdrobite...

— Criza. —

Busola politicei din Ungaria nu e în stare încă a arăta calea unei soluții. Se vede, că e vorba de o grea descoperire și trebuie o busolă nouă. E secetă chiar de combinații.

Burian nu va fi ministru președinte.

S'a adevărit în timpul din urmă, că candidatura lui Burian nu-i nimic, decât o scornitură; cel puțin opoziția unită nu a fost înștiințată despre un astfel de șef.

Ce gândește Kossuth?

Kossuth gândește și după ce-a gândit din ajuns a văzut, că planurile lui diferă în unele amănunte de ale lui Apponyi. Drept aceea a și trimis pe Barta Ödön la Apponyi în Brixen, ca să se înțeleagă.

Foile desmint acum și zic, că Kossuth n'a gândit nimic; nici nu va gândi până-ce nu va primi dela locurile competente impuls, cum să gândească.

Activitatea parlamentului.

Kossuth a dat direcția prin un șir de articoli: el voeste, ca *parlamentul să muncească*. Se vor alege comisiile speciale, se va discuta în formă concretă tariful vamal autonom și reforma legii electorale, fără considerare, că criza își are, ori nu soluție.

Deci dacă până 'n Mai nu va fi rezolvată criza, atunci vom fi martorii unei vii campanii electorale, care va fi introdusă eventual de o lungă, obositoare discuție a adresel.

DIN ROMANIA.

Camera.

Sedința dela 4/17 Aprilie 1905.

Sedința se deschide la orele 2.15 sub președinția d-lui Gr. Triandafil.

Prezenți 107 deputați.

pe spinare și pornește fuga către dealul din apropiere. Ajuns acolo, pe partea cea mai ridicată a dealului se așează jos sprijinit pe picioarele de dinainte, își aținti privirile la orizont, întinde gâtul, urlă de trei ori din răspuțeri, ca și cum ar fi voit să-i cheme pe aceia cari aduceau întristare celor doi bătrâni, dar cari nu-l auzeau căci erau departe, departe de tot.

Un vânt ușor adie, răcorind în trecăit pieptul păros și ars de soare al bătrânului tată, care veșnic îi sta deschis în timpul verii, gata a-și strânge cei doi băieți lângă el, pe dată ce ei ar fi sosit. Un fior de moarte le pătrunse corpul, părul lor cărunt li-se sbârlise, când deșteptat de acea adiere bine făcătoare, recunosc că urlatul, fusese al câinelui lor. Cu ochii înroșiți de lacrimi se privira lung. Rupând tăcerea, lelea Stana zise: E semn rău!... Și câinele ne urlă a pustiu! Noi suntem bătrâni și cine știe cui mai cobește! căci și găina, care am tăiat-o, cânta cocoșește.

Ba doar o urla de capul lui ca și găina, zise nenea lor, oftând. Apoi fluieră câinelui, care veni pe dată bătând din coadă vesel, crezând că le-a putut fi de folos. Dar nu... se înșelase!

Căci, din acea zi totul se schimbă într-o tăcere adâncă.

Casa celor doi bătrâni devenise tainică și posomorâtă.

Chiar boii și vacile călcau molatec și triste ferindu-se de a turbura liniștea, ce domnea în același locaș, devenit misterios.

Pe banca ministerială d-nii G. Gr. Cantacuzino, Take Ionescu, Bădărău, Ion Lahovary.

Discuțiunea Conversiunii.

Dl Al. Catargi dă citire raportului și proiectului de lege privitor la Conversiunea titlurilor de rentă 5% din 1881—1888 și 1892—1893 în titluri 4%.

Dl I. Brătescu: Interpelează pe dl ministru de justiție asupra normelor, de cari se conduce d-sa în numirile noui făcute în magistratură și asupra întinderii inamovibilității. Dl ministru nu crede că a sosit timpul ca să se ia numirile din mâna ministrului dându-se unei comisiunii speciale?

Dl Popovici-Răcăciune: Sunt o mulțime de loturi de pământ de 5 hectare cari, fiind părăsite de țărani, trebuiesc vindute din nou.

Dl Ion Lahovary spune că va veni cu un proiect de lege în acest sens, după ce se va face o statistică

Dl Brătescu se asociază la propunerea lui Răcăciune.

Dl Al Marghiloman, în discuția conversiunii: Sunt în drept să mă plâng de lipsa de date. Ele nu sunt nici în expunerea de motive, nici în raportul d-lui Nenițescu. Nu ni-se spune nici suma de convertit, nici suma care se emite. Rog pe dl ministru a-mi spune ce sumă se emite?

Dl Take Ionescu: Nici odată nu se spune cifra emisiunii.

Dl Marghiloman: Nu ni-se spune nici dacă împrumutul este cuprins în conversiune, și dacă este de 35 sau 40 de milioane?

Dl Take Ionescu: Astăzi discutăm numai conversiunea; împrumutul n'are ce căuta acum în discuție. Conversiunea se face cu 87 jum., și crește datoria noastră cam cu 60 milioane.

Dl Marghiloman: Se substituie dar un împrumut cu termen mai lung unui împrumut cu termen mai scurt. Aceasta este o conversiune, cum zic unii autori, bastardă, căci ea nu implică o micșorare a dobânzei. Datoria noastră de 426 milioane s'ar stinge în 1931; i-se subserie un împrumut de 481 milioane care se va stinge la 1945, adică peste 40 ani. O conversiune bună nu se poate baza pe o prelungire a termenului de amortisare.

Dl Take Ionescu a avut în favoarea conversiunii un argument bine prins. A zis că trebuie să ușurăm generația actuală, pentru a trece unele greutăți ale Statului și asupra generațiilor viitoare. Dar, din cauza situației noastre politice, sunt sigur că generația viitoare va avea de suportat greutăți și mai mari, și de aceea nu trebuie să ne scontăm viitorul.

Sedința continuă.

*

Neamtu însă, nu mai mânca, ci se mulțumea numai să îngroape ceia ce i-se dădea de bătrânii lui stăpâni și sta toată ziua lungit pe prispa casei, zăcând nemâncat.

* * *

Trecuse patru luni. Era o zi de toamnă, pomii își desbrăcase haina lor cea verde, și vântul cu șuerul său ascuțit trecând furios printre ramurile copacilor, prevestea săracului să-și caute cojocul. Norii duși de vânt, acoperea seninul cerului, iar lumina soarelui abia putea să-i străbata, trimițând raze slabe, asemenea unei luminări într-o cameră plină cu aburi. Frigul devenise simțitor. Bietul animal! cum ședea încolăcit și scribulindu-se, cuprins iarăși parcă de dorul de a-și chema tinerii stăpâni, lihnit, fără putere, se scoală și pornește împletindu-se, cu coada între picioare, către dealul vecin.

Ajuns acolo, se încearcă să urla. Dar, sermanul!... abia se auzea el singur. Mâhnit, că nu poate urla, mai sfârșit de cum plecase, odihnindu-se pe drum se întoarse acasă, unde găsi pe Lelea Stana și Nenea Ion strângându-și copiii la piept și scaldându-și fețele în lacrimile bucuriei cu sărutări nesfârșite. Ei veniseră să-și revadă părinții.

Neamtu privi lung la dânșii, mișcă de câte-va ori din coadă, scoase sfâșietorul urlet al ultimei agonii, căzu la pământ, se întinse, și... muri!...

Constanța, 1905.

(„Cultura“)

N. I. Teodorescu.

Senatul.

Sfîrșitul sedinței dela 2 Aprilie 1905.

Dl M. Vlădescu, ministru instrucțiunii depune proiectele de lege pentru reorganizarea administrației interioare a acestui departament și pentru crearea unor catedre universitare, azele proiecte votate de Cameră.

Se admite urgența.

Se pune la vot în total proiectul pentru modificarea unor articole din legea de conscripție și perceperea contribuțiilor directe și se admite.

Dl M. Vlădescu roagă Senatul să treacă în secțiuni spre a se ocupa cu cele două proiecte depuse de d sa.

La orele 3.45 Senatul trece în secție.

Sedința dela 4 Aprilie 1905.

Sedința se deschide la orele 2.25, sub președinția dlui C. Boerescu.

Dl Th. Speranța raportor, dă citire proiectului prin care organizarea administrației centrale a ministerului instrucțiunii va fi prevăzută în budget până la o nouă legițare.

Dl M. Pherekyde observă că în acest proiect nu se specifică modificările introduse. Proiectul ce ni-se prezintă are de obiect să valideze aceste modificări. Senatul în să nu poate să valideze fără ca să le cunoască.

D. M. Vlădescu, ministru cultelor, arată în câte-va cuvinte care sunt aceste modificări. D-sa spune că la minister nu era nici o organizare, nu exista arhivă, nu era în sfârșit nimic regulat. S'a creat un serviciu de informațiuni pentru-ca numărul public ce vine la acest minister să nu mai vie în contact cu funcționarii, ci numai cu acest serviciu.

Prin aceste măsuri vom scoate ministerul din starea sălbatecă în care se află până acum.

D-sa mai spune că a organizat serviciul construcțiilor în așa fel ca să se știe tot ce se face acolo și să se poată ușor controla construcțiile.

Tot aci am întrunit și comisiunea memorială istorice, în care am înființat și secțiunea artelor. În minister nu era nici un organ care să aibă în deaproape vedere corăvatoarele, școalele de arte frumoase, școale de arhitectură, teatrele, beletristica. Trebuie să dăm puțința ca toate artele să se desvolte.

D-sa spune că tot sporul funcționilor nou create în minister este numai de plăcere de lei.

La serviciul de arhitectură n'a făcut nici un spor, față cu ce se cheltuia până acum.

La serviciul contencios a numit mai mulți advocați pentru ca să nu sufere procesele cari le are Casa școalelor.

În privința învățământului profesional d-sa spune că școalele profesionale de fete să le transforme în adevărate ateliere.

Am încercat să dăm în învățământ o direcție profesională, dar n'am reușit. În loc să cerșetorii de funcțiuni cu o cultură clasică, cerșetorii de funcții cu o cultură profesională cari nu sunt nici meseriași buni.

Dl Const. C. Arion spune că nu se poate forma o stare socială așa de-odată. Dl ministru se plânge de proletariatul intelectual. Nu trebuie să uităm că ne bucurăm de lumina învățământului răspândită asupra tuturor straturilor sociale.

Ceea-ce trebuie să transformăm mai mult este starea economică.

Nu era acum timp să se creeze direcții.

Dl ministru crede că numai cu un ministru pe care l'a înaintat la serviciul de informațiuni va îndrepta așa de grozav starea dela ministerul instrucțiunii.

Dl ministru Vlădescu are meritul de a fi cel mai original.

Dl Dr. C. Istrati combate cele spuse de dl C. Arion și apără organizarea ministerului instrucțiunii așa cum o preconizează dl ministru Vlădescu.

Sedința continuă.

*

Memoriu relativ la exploatarea în regiunile câriilor statului prezentat d-lui ministru al domeniilor de dl Dr. Gr. Antipa, inspector-general.

Domnule ministru,

Sunt acum 10 ani de când Statul, văzându-se amenințat a perde o însemnată parte

area sa din cauza modului cum exploatau pescăriile sale, a hotărât să înceapă — parte — exploatarea lor în regie: Pescăriile Delta Dunării (secția VI-a din Dobrogea), decăzuseră mai mult, așa că la cele 5 lăcșii pînute în 1895, pentru rearendarea lor, s'a oferit pe ele o arendă anuală de 300.000 lei, au fost cele dintâi la care s'au început rezultatele obținute în scurt timp la această arendă au fost cât se poate de bune și veniturile ei au mers crescând treptat pînă la suma de 1.237.000 lei (neto 1.120.000 lei), astfel că arenda a încasat numai dela această secție în anul 1904 un plus net de 4.038.200 lei peste arenda de 300.000 lei anual ce i-se otorea după lege și licitații.

Și economia generală a țării a câștigat foarte mult în acest timp; căci din ceea-ce la noi ajunsesem a importa din străinătate o cantitate de 7 1/2 milioane kgr. de pește sărat pentru trebuințele consumațiunii noastre interne, în scurt timp importul a scăzut la mai puțin de 1 milion kgr.; iar peștele nostru de lux ajuns un articol căutat pe piețele străine, creștându-se exportul în anul bun pînă la aproape 10 milioane kgr. pe an, pe când în vremea arendășilor exportul scăzuse la 771.696 kgr.

Rezultatele dobândite în urma primei experiențe fiind din cele mai bune, s'a decis în urmă a se lua și alte secțiuni în regie, așa că și Statul exploatează singur toate pescăriile din Dobrogea, lacul Brateș și băștile de pe litoralul Brăila. Toate celelalte băști din litoralul Dunării, precum și canalul Dunării dela Giurgiu la limita Dobrogei, care reprezintă peste 1/2 din suprafața apelor din țară, sunt în arendă.

Și celelalte secțiuni luate în regie au dat rezultate foarte bune așa că Statul în exercițiul său a avut dela pescăriile exploatare în regie un venit total de 2.667.254 lei (net 2.294.333 lei), în loc de 737.350 lei cât ar fi fost pe timpul arendășilor.

Evenimentele din Rusia.

Ucișagul lui Sergius va fi executat.

— 19 Aprilie.

Petersburg. Se telegrafează de aici, că ucișagul lui Sergius a fost condamnat la moarte. Esecuția lui va fi nu peste multă vreme.

O altă telegramă anunță, că procurorul general al petersburgian în adresa înaintată la ministrul justiției a recomandat, sistarea urmăririi lui Gorki.

Greve.

Lemberg. Toate organizațiile socialiste din Polonia rusească au decis, că la prima dată vor încensa o grevă generală cu demonstrații.

Războiul ruso-japonez.

— 19 Aprilie.

Cele două flote.

Londra. Din Tokio s'a depeșat lui *Daily Telegraph*: Aici se vorbește duminică, că flota baltică e aproape de Honkong.

Londra. În Tokio s'a anunțat oficial, că escadra baltică în 14 l. c. a ajuns în *Cowram*.

Londra. *Times* află din Petersburg, că amiralul Rosdestvensky e în continuă legătură cu oficialul rus de admiralitate.

Mobilizarea flotei de pe marea neagră.

Londra. *Standard* a primit din Constantinopol știrea, că flota de pe marea neagră în mare grabă se pregătește de serviciu aceluia e mobilizată. În Constantinopol e răspândită vestea, că Rusia e firmă decisă să treacă prin Bosfor și Dardanele.

Londra. „*Daily Telegraph*“ află, că flota de la Togo e la 70 klm. dela *Manila*.

Ocuparea Formosel.

Paris. „*Echo de Paris*“ află prin corespondentul său, că amiralul Rosdestvensky va

încerca să ocupe Formosa și să o facă baza operațiunilor strategice.

Alianța englezo-japoneză.

Lui *Daily Telegraph* i-se anunță din Tokio: Presa japoneză înceamnă pe ministru afacerilor străine, ca să țină strict la alianța englezo-japoneză, deopotrivă de favorabilă pentru ambii contractanți, ca și pentru lumea întreagă. Foile spun, că nici o schimbare în ministeriul englez nu poate influența alianța celor două state.

— Știri prin postă. —

Războiul și flota Baltice. Sub acest titlu scrie „*Național Zeitung*“ un articol foarte însemnat și foarte simpatic admirabilului Rojdestvenski. În Germania, am luat, dela început în serios flota Baltice, și din accidentul cu pescarii dela Hull, n'am scos încheeri la fel cu cele scoase de presa englezească. Iată de ce oamenii noștri speciali, urmează autorul german, n'au pierdut o clipă din vedere mișcările escadrei lui Rojdestvenski, escadrei lui Folkersam și Escadrei lui Negobatos.

Trecerea flotei prin strimtoarea Malacca, în adevăr a surprins tot atâta pe specialiști ca și pe publicul cel mare; dar, ori cum, lovitura aceasta, care a dat o față în totul nouă situației în Asia răsăriteană, nu ne-a surprins atâta pe noi ca pe Englezi.

Astăzi nici Englezii nu mai socot flota baltică „o cățime de neglijat“ și „*St. James Gazette*“ declară, cinstit, despre Rojdestvensky: Ne-am înșelat în privința lui, și-l salutăm cu respectul, ce se cuvine curajului.

E adevărat că purtarea vaselor rusești în baia Coreei, dădea drept a fi pesimiști în privința flotei rusești. Dacă la 10 August 1904 escadra dela Port-Arthur își făcea datoria, în loc de a se retrage la o pierire rușinoasă în dărât, poate că astăzi vasele și marinarii ruși ar zăcea în fundul mării, dar' ar fi dat curaj și altora; iar flota lui Togo ar sta și mai slăbită în fața lui Rojdestvenski, căci ar fi pierdut câteva vase.

Dar' și așa cum stau acum lucrurile Rojdestvenski nu stă rău de loc. Celor 7 chiurasate ale lui Rojdestvenski, Japonezii pot opune în cazul cel mai bun, numai patru. Din chiurasatele rusești, în adevăr, „*Navarin*“ și „*Sissoi Veliki*“ sunt de 14 și de 12 ani, dar' înarmate din nou și bine apărute cu chiurasă și tot au o putere de luptă însemnată și, dacă, pe de altă parte „*Mikasa*“, „*Asaki*“ și „*Şikisima*“ sunt superioare vaselor rusești „*Cniaz Suvarof*“, „*Impăratul Alexandru III.*“, „*Orel*“ și „*Borodino*“, dar' aceste din urmă tot sunt mai bine armate și mai mari decât vasul japonez chiurasat „*Fuji*“, fără a mai vorbi de „*Cin Yen*“ care e tocmai din 1882, și pe care Togo probabil că nici nu le va întrebuița contra lui Rojdestvenski. Neîndoios e că Japonezii întrec pe Ruși în vase moderne, chiurasate și incrușișătoare, din cari au 8, în vreme-ce Rușii au numai unul, „*Olega*“; căci „*Dimitri Donskoi*“ și „*Amiralul Nachimof*“ sunt prea învechite, iar incrușișătorul cel mare „*Aurora*“ e rău chiurasat și nu poate să se măsoare cu rivalii săi Japonezi.

Rușii mai au 11 distrugătoare de torpilori, vase de cercetași, de transport, de spital și vasul atelier „*Kameiatka*“, un vapor de transport torpiloiare, vase de transport carbuni și — last but not least — numeroase incrușișătoare auxiliare, cari, bine întrebuițate, pot fi de cel mai mare folos. Intre aceste din urmă sunt vapoarele reperi „*Principele Bismark*“, „*Columb*“, „*Augusta Victoria*“ și „*Impărăteasa Maria Theresia*“, apoi, unul din cele mai răperi vase ale „*Companiei generale transatlantice*“ și în sfârșit „*Petersburg*“ și „*Smolensk*“, luate din flota voluntară a Mării Negre. Toate aceste vase reperi, cu numele prefăcute se află în Asia răsăriteană: „*Don*“, „*Ural*“, „*Terek*“, „*Kuban*“, „*Anadyr*“, „*Rion*“ și „*Dniestr*“. Nici un vapor japonez nu se poate măsura cu acestea nici ca viteală, nici ca încăpătoare de carbuni. Aceste vase ar putea nimici vasele cari duc material de contrabandă între Honkong și porturile Japoniei, iar negoțul acestor țări, cu Anglia și America ar suferi o lovitură de moarte. Poate că tot ele vor ajunge cele dintâi la Vladivostoc. Vasele „*Gromoboi*“, „*Bogatyr*“ și „*Rosian*“, aflătoare la Vladivostoc, trebuie să fie reparate și gata a da sprijin acțiunii lui Rojdestvensky. De frica lor va trebui să lase Togo în fața Vladivostocului cel puțin 3 incrușișătoare.

Tocmai aceste împrejurări lămuresc cum a putut Rojdestvenski cuteza să treacă prin Malacca în Marea Chinei. În cotro se va îndrepta nu știu bine. E cu puțință ca escadrela să se întreacă la portul francez Saigon sau la capul Saint Jacques. Că nu vor poposi mult la Saigon e neîndoios, căci portul acesta are o intrare lungă de o milă și foarte îngustă așa că ar intra într-o cursă adevărată. Se poate ca Rojdestvenski să se hotărască a trece între Luson și Formosa, în Oceanul cel mare spre Vladivostoc, unde să se poată odihni și a-și repara vasele în liniște.

Globul unghuresc.

«*Woche*» dela 10/IV scrie următoarele:

Armistițiul a suferit fiasco, războiul s'a declarat. — Faptul prim nu se poate ținea de tragic. — Cu atât mai mult contrariul său. — Pentru-că în urma tractărilor de două luni și mai bine, dincolo (în Ungaria) opoziția a dat dovezi împreună cu aliații săi, că peste tot nu poate fi vorba de vr'un pact, ci că aceasta (opoziția aliată) cere cu ori-ce preț drepturile înalte ale M. Sale și supunerea necondiționată.

Prin această împrejurare s'a dat din nou ocaziunea, ca să reinvie ordinul prea înalt dedicat armatei comune din „*Chlopy*“ și să nu rămână numai ca un „*document istoric*“. — Armata comună va fi recunoscătoare, când în sfârșit se vor fi îndepărtat toate îndoielele privitoare la chestia de existență a ei, și membrii ei vor recâștiga stima lor, pe care o privesc de cel mai sigur și impunător sprijin al ordinii publice în stat.

Războiul s'a declarat; conducătorii partidului kossuthist și aliații nu mai lasă nici o îndoială. — O parte a opoziției pune Coroanei în vedere rezistența pasivă, dacă nu-i dă ce cere, iar vice-presidentul al doilea al kossuthiștilor merge mai departe și amenință că va face propunerea să nu mai deie parlamentul sumele recerute pentru interesele comune, pe care basă s'au făcut contractele între cele două state.

Iar, adevăratul conducător al coaliției pune chiar în întrebare și trage la îndoială chestia credinței împărătești.

Aceste espectorări ale opoziției aliate sunt remarcabile și importante, pentru-că descoperă și arată, cât valorează vorbele lor de loialitate și cum e starea de fapt în Ungaria, cu credința față de legi.

Hotăririle delegațiunii sunt sancționate de M. Sa cu toată puterea ce-i dă legea. Sumele date de delegațiuni, cari se acopere în partea cea mai mare din vama comună, care nu este specifică maghiară, (va să zică, contribuie la aceasta și popoarele ung. negrăitoare) totuși sunt puse de Kossuth sub discuție, pentru-că bugetul unghuresc încă nu s'a d'șbătut, iar administrația militară în conștiința răspundibilității sale cu privire la industrie și la facultatea de credit a Monarhiei, în special a Ungariei, a dispus deja despre capitalele votate de delegațiuni. — Că oare creditul Ungariei prin ținuta coaliției se va întări, sau că stima atrăinătății se va ridica, despre aceasta ne dă bursa și presa străinătății cel mai drept și imparțial răspuns.

Domnii Maghiari par tocmai că iau gluma de „glob unghuresc“ în serios, căci altcum n'ar fi ei în stare să cultiveze numai idei unghurești, cari deoparte îi discreditează în străinătate, de altă parte însă par împintenații coaliției să nu vrea să știe, să uite, că în fața lor stau — conform ultimei statistici oficiale a lor, — falsă ca toate acțiunile lor — în Ungaria 54.6 procente, — (în realitate însă cel puțin 68.5 procente — Nota trad.) de popoare nemaghiare — (dintre care poporul român e relativ mai numărös, dar' cu siguranță mai compact și posedă o poziție geografică atât tare și favorabilă, din Tisa pînă în culmile Carpaților.

«*Budapesti Hirlep*», scrie că suntem slabi, că n'avem clasă de mijloc și că n'avem aristocrație. Nu reflectăm la această plagă a poporului, putem învăța din cele ce să petrec azi în poporul genuin maghiar. — Nici Japonezii n'au aristocrație în sensul Europeanilor, dar' au însuflețire și sunt democrați, pe când Rusia autocrată grație aristocrației sale corupte își vede «catastrofa»

cu ochii. Cu minciuni de acestea vreau ei să sparie «Lupul», nu s'au convins încă destul în decursul veacurilor de vitalitatea și vigurositatea poporului român, că n'a perit când hoardele barbare veniau ca niște lăcuste și pustiau averile lor, ci să îmbată cu apă rece că suntem slabi. Slabi cum suntem, dar' ținem la glia udată de strămoșii nostri — cu sânge, și n'o dăm pentru o lume întreagă — nici nu ne ducem la America.

Poporul Român în totalitatea sa are altă menire în Orientul Europei — la care numai timpurile viforoase prin care a trecut și slăbiciunile oamenilor l'au împedecat ca să-și vadă menirea cu ochii, *civilizarea* ce le-o impune originea lui romană.

«Woche» termină:

Aceste popoare neungurești vor trebui în fine să se sature și să li-se strice stomacul de atâtea sarcini ce trebuie să supoare, și ca respătă sunt amenințați în toate drepturile lor, până chiar în sfânta limbă maternă, sunt tratați ca niște *helofii!*

Așa vorbește străinătatea despre guvernele Ungariei.

Pentru nemaghiari un rezultat foarte îmbucurător aceasta, căci au ajuns să fie cunoscute în lume stările detestabile din Ungaria, pentru care învingere ar fi trebuit aceste popoare, între împrejurările de azi să mai aducă multe sudori și jerfe față de brachiul guvernelor ungurești.

Cu sânge rece și cu trezvie înainte, cu voia și ajutorul nostru propriu și atunci și Dumnezeu ne va ajuta!

Așa să fie!

Criza dualismului.

De

RUDOLF SPRINGER.

(Continuare).

Dignitarii bisericești, cari făceau parte din casa magnaților erau parte Unguri de neam, parte Slavi și Nemți și se folosiau exclusiv de limba latină. Orașele libere regești erau exclusiv nemțești, chiar gentry (nobilimea țării) nu era de neam exclusiv maghiar, căci și Slovacii își au nobilimea lor, care acum însă e tot așa de fără excepție maghiarizată, cât de polonizată sunt nobilii ruteni. Limba oficială și de conversație era pretutindenea latina: Nimărui nu-i trecea prin minte a vedea în Ungaria altceva, decât un stat poliglot cu multe „limbi naționale“ și o limbă oficială, nimeni nu cunoștea o Magyar orszög, țara se chema numai Hungaria, indyium regnum Hungariae. Dacă chiar staturile ar fi fost o reprezentanță a țării, n'au fost *nici când* o reprezentanță națională-maghiară.

4. Aceeaș stare o arată și administrația. Administrația locală o indeplineau comitatele și orașele libere regești. Ea aparținu în toate timpurile naționalităților. Gentry maghiari administrau comitatele maghiare, Slovacii pe cele slovace, iar Sașii transilvăneni își aveau deplina lor autonomie și steteau imediat sub regele prin contele săsesc, confiniile aveau apoi o situație aparte a lor, orașele libere regești se administrau nemțește după drepturile lor proprii de orașe. Libertatea unuia se răzima pe libertatea celui alt și această autogovernare a referințelor locale și naționale era cel mai sigur și unicul instrument al independenței ungare, iar nu dieta. Acesta însă nu aparținea Maghiarilor, ci tuturor naționalităților deopotrivă.

Organe centrale, cari nu erau totdeauna împărțite erau numai două mai însemnate în întreaga țară: Camera ungară reg. ca cel mai înalt oficiu de finanțe și tabla regească, ca supremul for judecătoresc în Buda. Ele nu erau numai local separate de patria mamă, ele nu erau de fapt un-

gare, ci *comune, împărțite*. Afacerile esterne le rezolva pentru întregul complex de țări cancelaria dinastică, aulică, de stat, politica internă și pentru Ungaria consiliul aulic, afacerile militare consiliul aulic, de reșel, cel din urmă de pe timpul lui Ferdinand V. fără întrerupere, iar finanțele și politica comercială și economică camera aulică împărțitească. Dacă voim să numim aceste posturi centrale ministere, pentruca să facem o asemănare între trecut și prezent, atunci putem afirma: Până la 1848 sunt nu numai de fapt, ci recunoscute legal prin articoli ai dietei ungare următoarele ministerele comune: un ministeriu al afacerilor străine, un minister de război, unul de finanțe, unul de comerț și economie și de eventual nu voim să zicem, că consiliul aulic era minister de interne, cel puțin un consiliu comun de stat. Cancelaria aulică ungară era mai mult un expedient ungar pentru oficiile comune, în parte și un minister de agricultură separat, căruia în multe cazuri i-se cerea sfatul, iar în foarte puține cazuri avea dreptul de ultimă decizie. Camera ungară nu era de loc subordonată celui împărțitești, era un independent ministeriu ungar de finanțe, în chestii de comerț și economic decidea și pentru Ungaria camera aulică împărțitească, ea fu deci, un ministeriu comun dacă pentru finanțe nu, dar fu pentru comerț și comunicație.

Erau subordonate acestor oficii centrale un sistem de oficii și resorturi până în cea de mai jos instanță împrăștiată în întreaga țară, cum au fost comisariatul de război ungar, austriac și boem etc. Comuniunea ajunge deci în aceste resorturi de multe ori până la oficiile locale (ca azi în armată). Față de această stare de drept cu toate repetatele lor lupte și desfaceri provisorice a legăturii nu pot să ajungă Ungurii decât totdeauna repetata promisie, că ei vor fi angajați proporțional în oficiile comune, cu ceea-ce se mulțumesc din nou totdeauna. Așa acceptază ei, când oficiile le capătă și le vin în locul dreptului la oficiile separate ungare, dreptul la împlinirea proporțională a oficiilor comune.

5. Această stare de drept se dezvoltă în progresiune continuă în ceată cu urmări inevitabile în decurs de trei veacuri și se termină în mod consecvent cu luarea titlului comun de împărat în 1804, care în Ungaria s'a „întrădăcinat“ în tot-mai ca în fiecare altă țară a monarhiei.

Starea de drept creată prin întemeierea împărăției austriace rămâne neatinsă până în 1848, o complexă nemiscare părea a domni peste întreg imperiul, Metternich și Austria oficială cu greu bănuiesc, ce schimbări interne va aduce cu sine puțin stimata societate burgheză. Burghezimea nemțească, maghiară, apoi cea ceahă încetul căștiga direcție politică independentă. Națiunea și constituțiunea devin scopul lor și în acelaș timp începe nobilimea maghiară să învețe ungurește, cea boemă cehește, aici Clam-Martinitz în locul dreptului de staturi cearecă a face un drept de stat boem, acolo staturile adunate la Pojon din 1830 până în 1848 se avântă la corporațiune legislativă și gradat înlocuiesc în ședință limba latină cu cea maghiară. Lunga epocă metternichistă de pace și liniște, în care stările de drept tot așa de puțin s'au schimbat, ca și natura esteroară vara, improvisoarește sub suprafața o totală amănare a temeliei de drept, lasă ca starea veche să se ruineze și să incolțiască cea nouă. Ceea-ce isbucnește apoi în viforele de Martie ale anului 1848 nu mai aparține trecutului, ci e deja al prezentului, aceea influențează încă și acum așa de direct ca și numele lui Kossuth în inimile Maghiarilor, despre ceea-ce vom discuta niște mai la vale.

Istoria însă dela Mohács până la Vilagós ne arată, că o catenă tot mai tare strânge la olaltă țările austriace, că ele con tant se apropie tot mai tare una de alta; deja din vremele Angevinilor domnește această lege de convergență, de apropiere oare cum silită. Nu odată, ci de repetite ori a tins în afară o parte sau alta, dar totdeauna înzadar. Îndeosebi Ungaria într'adevăr pare mișcată de o lege ciclică de separare și apropiere, de rebeliune și supunere, de avânt înalt și adinecă de-cădere, istoria ei e o mișcare inevitabilă de pen-

dul. Nici când nu s'a svircolit așa de mult spre dreapta, spre stânga, ca în veacul 19: Dela 1804 până la 1848 fu continuu un stat semisuveran — legile dela 48 o fac aproape independentă, trei ani după aceea e provincie cucerită — în un deceniu și jumătate e iarăși stat, după dreptul de tot suveran, ceea-ce de trei secole și jumătate nu mai fusese. Pendulul a ajuns cea mai mare depărtare de oscilațiune — poate să rămână în această stare, ori trebuie să dea îndărăt după legea oscilațiunii pendulelor?

II.

Factorii unificatori, reali ai dualismului.

Istoria adeverește totul și nimic. Fiecare epocă aproape fiecare generație își are separat factorii săi decizatori, alte clase economice, alt drept și altă împărțire a puterii politice și o incență catastrofă în decurs de patru secolii nu eschide ca o învingere. Fiecare analogie e periculoasă, dacă se referă la uniforme referințe trecute. De mare succede să scoatem în evidență factorii, cari în întrerupt își au influința lor în decurs de secole, deci să arătăm fapte seculare, ori, unde factorii evoluției sunt diferiți, să scoatem la iveală înclinațiunile uniformă cu toată firea lor diferită, în cazul acesta ori-ce concluzie basată pe trecut, nu trage mult în cumpănă. Dacă legătura multă seculară nu își are temelii fapte seculare ori acțiunea uniformă a diferiți factorii, atunci expresia asemănare cu legea pendulelor nu conține de-a-adevăr, ci e o frasă.

1. *Unitatea geografică.*

E lege a ființei intrinsece a statelor faptul că ele-s mișcate de evoluția claselor economice. Dar statele sunt legături silnicite de oameni și clase pentru dominarea și exploatarea unei părți de pământ, ce își are hotare. Natura suprafeței pământului și a oamenilor exploatați, și poporul său sunt cele două elemente fundamentale ale vieții de stat, geografia și ethnografia sunt zidarii de prima forță ai statelor. (Va urma)

BULGARIA REGAT

«Neue Freie Presse» scrie:

Ferdinand al Bulgariei vrea să fie rege. A vizitat pe rând curțile din Berlin și Londra, s'a întreținut în Eliseu cu președintele Loubet, iar acum e oaspele regelui Italiei la Roma. Călătoriile acestea cu greu putea fi considerate ca fiind de plăcere, dacă este exact că principele Ferdinand a fi declarat verde la Roma că poziția sa actuală e insuportabilă din cauza situației din Macedonia, atunci e ușor de priceput unde țintește sensul unei astfel de declarațiuni. Chestiunea ridicării Bulgariei la rangul de regat nu e o chestie de ieri și azi; anul trecut ea a fost lansată adese-ori, apoi un interval nu se mai auzea nimic pe urmă știrea ieșea iarăși la iveală. Că ea mai încăpăținat și mai des-înșă pătrunde în svonul, cu atât elia forma unei probleme politicele...

Dacă prințul Ferdinand își manifestă tot mai clar dorința de a fi rege, fără să doială că aceasta n'o face numai pentru satisfacerea unei ambițiuni personale, ci vrea să dea o satisfacție și poporului bulgar. Trebuie recunoscut că prin ținerea departe în cele mai grele împrejurări, a Bulgariei oficiale, de focul macedonean, și-a câștigat un mare merit. Dar e întrebarea dacă mai putea face aceasta și de aci înainte, dacă un vânt va aprinde din nou flacăra; probabil că și lui i-se pare ceva problematic.

De aceea socoate să dea poporul său o satisfacție pentru pasivitatea silită ca

DOMNII

se pot îmbrăca favorabil numai așa dacă își procură hainele necesare *exclusiv dela magazinul de stofe pentru domni*, unde se poate economiza 35%.

1. — *Magazinul nostru de fabricații engleze din vatrie și dBrünn.*

MAGAZINUL ESCLUSIV de POSTAV de FABRICĂ A LUI

LEICHNER și FLEISCHER.

ARAD, piața Libertății 17. Cinci biserici. (PÉCS) Király u.

SPECIALITĂȚI de STOFE ENGLEZE COLORATE PENTRU VEȘTE

servat-o față de revolta macedoneană, și satisfacția aceasta o vede în ridicarea Bulgariei la rangul de regat, cu care ar fi în siguranță și asigurarea tronului și dinastiei. Și astfel e foarte ușor de înțeles că regele Ferdinand vrea să fie rege nu numai pentru splendoarea ademenitoare a coroanei regale, ci pentru satisfacția și liniștirea prin această speră să o împărtășe în popor. Fără îndoială că la aceasta a făcut gândurile când după-cum se anunță, a declarat la Roma pe față că situația sa actuală este insuportabilă. Firește că după nouă-sprezece ani de domnie, aceasta e o mărturie foarte resemnată dar trebuie să se țină seama că principele Ferdinand e strâns ca să nu se teasc între voința poporului său și voința Europei, și, ca să scape din această situație, caută un mijloc să obțină în cel mai puțin timp poporului său o răsplată pentru atitudinea sa în timpul revoltei din Macedonia, iar de la puteri să dobândească pentru sine însuși un sprijin în silințele de a continua de a potrive politica oficială a Bulgariei cu dorințele puterilor.

În năzuința sa de a obține Coroana regeală, principele Ferdinand nu se va izbi pe lângă puteri de rezistență de principiu. Nu are nici un motiv de ce s'ar refuza Bulgariei ceea-ce a putut dobândi Serbia, care asemenea până a devenit regat, era în poziție de afirmare față de Turcia. Nici o țară, nici Austro-Ungaria, nu vor refuza coroana lor, căci în sine nu există convingeri logice cari ar putea face să se opună piedici dezvoltării naturale și independenței a statelor balcanice, întru cât ea este pacifică. Câtă vreme e pacifică — această condiția neînălăturabilă. De două ani în urmă se părea că din partea Bulgariei exista mai mult o zgândărire decât o înăbușare a tulburărilor din Macedonia. Și dacă de o parte principelui Ferdinand nu i-se va tăgădui meritul că și-a dat cu succes mâna de a păstra pacea în Balcani prin faptul că nu s'a luat oficial partea răscurii și nu s'a provocat un războiu cu Austria — pe de altă parte, nu trebuie trecut cu vederea că tocmai de aceea tronul principelui părea a se clătina până acum. Lupta dintre voința poporului și politica oficială nu se mai putea ascunde.

Ei bine, fi-va regele Ferdinand o garanție mai sigură de atitudine liniștită și bunăvoință a poporului bulgar decât principele Ferdinand? Cu alte cuvinte: Ridicarea Bulgariei la regat ar însemna pentru poporul bulgar un câștig așa de prețios încât el ar renunța de aci înainte la toate ambițiunile aventuroase și s'ar primi a fi în viitor element sigur de pace și de liniște în Balcani? De la răspunsul la această întrebare atîrnă acum mai presus de orice lucruri dacă principele Ferdinand are șansa să realizeze visul favorit, dacă are șansa de a deveni rege. Căci nu e imposibil nici contrariul, și anume în ridicarea Bulgariei la rangul de regat să întărească tendințele șoviniste și ambițioase ale poporului bulgar, în loc să le înăbușe...

Apel către frații preoți.

În estimp la finea lunii Martie, am avut adevărat prin orașul Fiume. Ne mai fiind eu pe acolo, m'am adresat către firma română de acolo, care de import și export de cafea și teă, — prin domnul Pascu, — de care luasem cunoștința prin jurnalele noastre. Dinsul cu cea mare cunoștință. — deja anterior prin epistoale, — și în locul lui, îmi dădu informațiunile necesarii,

m'au călăuzit la locurile unde aveam afacerile, — și mai prin alte locuri de înșămăntate, încât a deșteptat în mine — pe lângă mulțămintă, — cea mai deplină încredere.

Am auzit, că așa face Dumnealui cu toți Români, cari recurg la dînsul. Nu de mul fuseră acolo din Ardeal vre-o căți-va muncitori Români, cari în călătoria lor spre America fuseră impedeți în Fiume. Dl nostru Român de acolo îi luă după dînsul, și atîta umblă, până îi așeză în lucru, fără să aștepte ori să fi primit ceva recompensare dela dînsii. — Când te afli în loc necunoscut și între străini, numai atunci cunoști de ce mare preț e o povață de încredere.

Tot cu aceasta ocaziune m'am interesat și de articolele Dumnealui — marfă colonială, poame sudice și băcănie. Am aflat un deposit foarte bine aranjat, nește articole foarte frumoase și cu prețuri moderate, — ci îmi spune dînsul că din partea Românilor ar aștepta mai multă părtinire, numai puțin procură dela dînsul, — deși dumnealui ar dori a-și achita datorințele din avutul său față de neam, pe cum spre pildă: la masa studenților din Brad, la alumneul din Beiuș și la contribuie altor scopuri filantropice.

Mă adresez aci către frații preoți și toți Români, ca firma română din Fiume a d-lui Romul Pascu, care are pentru neamul nostru cele mai bune intențiuni, să o părtinească prin procurarea articolelor dela dînsul, — prin care fiește care își va face și-și câștig, căci va căpăta de acolo cafea și articole foarte bune și cu prețuri moderate.

Acestea mi-am ținut de datorință a le aduce la cunoștință, despre o firmă bravă română din Fiume.

Bichișciaba la 1/14 Aprilie 1905.

Victor Popovici
preot român.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 10 Aprilie 1905.

— **Intîlnire de domnitori.** Se vestește din London, că regele Eduard și împăratul Vilhem se vor întalni pe mare în 20 Aprilie n. — Regele Român Carol va merge în Gastein, unde va avea întrevedere cu împăratul Vilhelm.

— **Regele saxon și principesa Clementina.** „Preussische Correspondenz“ e informată, că regele saxon Augustin Frederic a cerut mîna principesei belgiane Clementina. Acum trei săptămîni a fost regele în Bruxela, dar nu a văzut pe principesa.

— **Starea ministrului-președinte austriac.** Ministrul-președinte Gautsch se află cu mult mai bine. Peste cîte-va zile va putea să iasă și să-și reia conducerea oficiului.

— **Feriile dela universitate.** Lună s'au început la universitatea din Budapesta vacanța de Paști și va ține până în 26 Aprilie.

— **Greva din Oradea-Mare.** Trăim în vremea grevelor. Muncitorii cu ori-ce preț vreau să capete plată mai multă, 30 procente urcare de simbrie și 9 ceasuri timp zilnic de lucru. Toți muncitorii au intrat de Marți în grevă.

— **Emigrările din Ungaria superioară.** În comitatul Abaujtona se întamplă emigrările în o măsură înșpămîntătoare. Viceșpanul a dat în Februarie 1122 de pașapoarte spre America. Sunt comune, în cari abia mai sunt oameni buni de lucru.

— **Istoria unei avansări.** Bălinth József era pentru advocați, candidați de advocați, par tîde cel mai urgisit jude, adecă subjude al judecătoriei cereuale din Siria. Grobianitatea lui a fost discutată și la ședințele camerei advocațiale din loe, unde s'a vorbit, discutat și adus hotărîre, că subjudele să fie pîrit la minister, la ceea-ce un advocat făcu observarea:

— Totul va avea drept urmare, că subjudele va fi — avansat. . .

Alții au fost de părere, că trebuie făcută plînsorea separată contra lui la minister etc.

Destul, că după ultimul număr al foaiei oficiale vedem, că a fost avansat la rangul de jude cu sediul în Csákygorbó.

De bună seamă mare e bucuria advocaților.

— **Fractricid în Totvărădia.** Marți s'a întamplat un înșiorător omor în Totvărădia. Țiganii Kovács Péter și Kovács Valér, deși frați, trăiau înenîntreruptă ceartă. Marți s'au luat din nou la ceartă și'n decursul acesteia Kovács Pé-

ter i-a spintecat lui Valér stomahul, de i-au eșit afară mățele. Ucigașul a fost arestat.

— **Petreceri de carnaval ori prea mult dans** de multe ori cauzează morburii neplăcute. E vremea deci, ca să recomandăm tuturor Fluidul Elsa al lui Feller, care delătură iute și sigur reumă, sgărceiu, osteneală, coleci, dureri de mîni, cap și dinți, bătăi de inimă, intronare, nervositate, dureri de gât etc. Sistează dispepsia, stări febrale, amețeala etc. Fluidul Elsa al lui Feller a fost distins la expozițiile din Paris, Londra, Berlin, Roma și Nirea; 12 flacoane mici, ori 6 flacoane duble 5 coroane francat le trimite preparatorul Feller V. Jenő, apothecar, Stubica, Templom utca (Zágráb megye). Fiecare să încerce acest minunat medicament de casă, a cărui excelentă influință o dovedesc mai mult de 65.000 scrisori de mulțămintă.

— **O mică lecție de igienă dată de regele Eduard.** Doamnele au remarcat faptul, că regele Engiiterci în ultima-i voiajuri dela Calais la Marseille avea desmănușată mîna stîngă, pe când la cea dreaptă purta mănuși. Lucrut e estrem de logic.

Toate femeile poartă mănuși și au motiv și drept. Oamenii în Franca poartă diferite fasoane și totdeauna în buzunar. De regulă însă, când se decid să se înmănușeze, iau mănușe în mîna stîngă iar cea dreaptă o lasă liberă.

Mănușile nu trebuie considerate drept obiect de lux; ele folosesc. Ele apără mîinile contra contactelor repetate și de multe ori stricăcioase. Deci obiceiul de a suprima mănușă din mîna dreaptă e un obicei rău, fiindcă de mîna dreaptă se folosește omul la fiecă pas. Deschizi o poartă, o ușe de vagon, atingi ori-ce și totul e saturat de microbi, între cari nu puțin sunt patogeni. Și-apoi fără să știi, îți pui mîna pe obraz, pe barbă, împrăștii microbii pe căile respiratorii. De aceea regele Eduard are totdeauna înmănușată mîna dreaptă. Se crede, că e foarte bun igienist.

— **† Carol Schnell.** Un fruntaș al vieții săsești din Brașov și patrie s'a stîns: Carol Schnell. El prin anii 80 a fost șeful Sașilor Brașoveni, a fost și deputat dietal etc. „Kronstadter Zeitung“ îi consacră după merit un articol de fond. Schnell era advocat public regesc.

— **Osîndirea la moarte a ucigașului lui Sergios.** Se știe din Moscva, că *Coloien, ucigașul marelui duce Sergius, a fost condamnat la moarte.*

— **Tragedia unui baron rus.** Într'un hotel din Moscva s'a petrecut zilele trecute o fioroasă dramă de dragoste. Eroul dramei, care pentru dragoste și-a stîns viața e baronul Wlesstewski, care probabil s'a înveninat. Cercetările de până acum n'au fost în stare a scoate la iveală purul adevăr. Precedentele sunt în parte recunoscute. El a fost nebun de îndrăgostit în artista Olga Wecter, care locuia în hotelul Crim.

Zilele trecute baronul a cercetat pe artistă, care nici n'a vrut să-l asculte. Atunci baronul deveni furios, nebun, strica scaune, mobilier, a scos revolverul. Artistă a scăpat cum a putut din odaie și a chemat poliția. Până să vină poliția însă, baronul dispăruse. A doua zi l'au aflat mort. Se crede, că s'a înveninat.

— **Bilete de vapor pentru America.** Din Fiume în New-York vor pleca în 27 Aprilie vaporul „Slavonia“, în 9 Maiu „Kárpáthia“ și în 18 Maiu „Pannonia“. Pe vapoarele aranjate foarte comod societatea de navigație are deosebită grijă de alimentarea călătorilor. În prețul biletului se cuprinde: două zile întreținere în Fiume și întreaga întreținere pe corabie. Biroul central de bilete (Budapest, Vigadó tér 1.) în sensul ordinului ministrului internelor dă bilet și spre ori-ce port european cui are pașaport de aceea nu trebuie trimiși banii înainte în străinătate, unde se pot și perde și de unde, de-și aduci bilet, poliția îl confiscă.

— **Arestarea unui milionar.** Milioner da, e Vanderbilt, dar când e vorba de poliție, un polițist simplu, ce abia-și încercă viața, are multă putere. Vanderbilt a fost dus adecă la poliție pentru-că s'a plîmbat prea iute cu automobilul pe străzile New-yorkului și de nu plătia cauție de 200 dolari le-ar fi arestat.

— **Hymen.** Dr. Danil Szabó, advocat face cunoscută căsătoria sa cu domnișoara Augusta Maria de Csato care se va celebra Lună în 1 Maiu st. n. 1905, la 5 ore d. a. în biserica catedrală din Blaj.

Multe felicitări!

Cea mai fină bere de butelie!

„Isvorul străvechi“

pilsenian

bereria civilă din Pilsen, renumită în toată țara întreagă (intemeiată în 1822) se tripează și pasteurizată în provincie, prin ceea ce se dă o trănicioasă de 4—6 săptămâni. In Arad se trimite acasă.

Programează și trimite exclusiv la mine comanda

Szabo Kálmán

restauratier

„La pipuță“

Arad, Salacz-utca 3. sz.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

Fraților Berta

(Berta-Testvérek)

Arad, Andrassy-tér 3.

Telefon 386.

Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în ferării pentru mobile și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și Meiding de primul rang Mașine (sparheri) pentru bucătărit de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru ghiață.

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători: Mopopol de vânzare a coaselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra nenorosporei pe lângă o garanță de 10 ani, Instrumente de verit etc.

Foarfece engleze, Solingene veritabile, penținuri și briciuri.

Deposit exclusiv „AHOI“

Pe seama ținuturilor sud-ungare unicul deposit al lustrului de argint: **VENUS** pentru cuptoare.

Comanda de provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi.

Igaz Sándor

ciasornicar și giuivergiu.

ARAD, Piața Libertății

lângă edificul teatrului vechiu.

și argint călcat cumpără p. prețul mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

FEJÉR ANTAL

de embleme, firme și zugrav
Arad, Strada Rákoczy Nr. 10.
pregătesc potrivit timpului modern

SERVICIU PROMPT ȘI ATENT.

Azi și în toate zilele
în
„CAFENEAUA FIUME“
seara musică.

DESCHIS PÂNĂ DIMINEAȚA.

IOSIF HEGEDŪS

Cronometrar, Ciasornicar și Giuivergiu
Arad, piața Boros Béni 10.

Magazinul societății din Ungaria fabricanților Glashutten din Elveția. Exclusiv singur. Ciasornice cu precizie. 550

Bijuterii, oroloage, aur călcat

și recușite de argint, seduli de amantare cumpără pentru prețurile cele mai mari ori le schimbă pentru obiecte noi

DEUTSCH IZIDOR

ciasornicar și giuivergiu

ARAD, Strada Bisericii
(Palatul minorităților.)

Isvorul cel mai eficient de cumpărare de bijuterii și oroloage.

Ujházi Ede

giuvaelier

atelier de gravuri

Arad, Salacz-utca 1. (Andrassy-tér.)

(gravuri de monograme, embleme, inscripții)

Execută specialități de giuvaerie, tot felul de reparări abatjour etc. Schimbări de aur și argint conform cursului de zi.

Comanda din provincie să execute prompt.

Asortiment de articole de optică.

Reparări de oroloage.

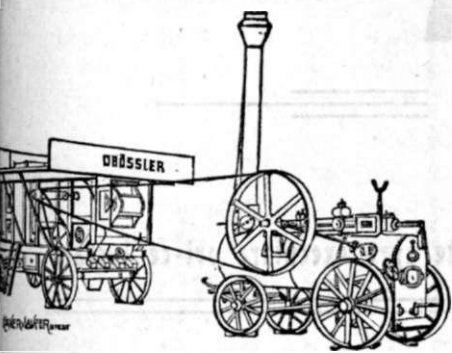
Prețuri culante.

Carol Drössler

fabrică ces. reg. de mașini agricole.

Budapesta, VI. Váci körút 59

transportă automobile, locomotive cu vapor, grăpă de vapor, mașini cu vapor, imblăce de mână și (járgányos) motoare de crud, montează mori și tot felul de mașini agricole.

Marfă solidă, pe lângă condițiuni favorabile de plată. —

Se trimit cataloage de preț și cheltueli gratuit.

Se caută agenți.

490

In Ungaria de sud.

Cea mai mare prăvălie
de haine gata pentru dame, copii și fetițe.

Recomandă magazinul bogat asortat:

Bluse de delen francez . . . t . . . fl. 2.50

Bluse de lână pentru seară teatru și ocazii . . . 2.75

Bluse de șeviot engleze în toate colorile . . . 3.75

Negligeurii, fasonul și stofele cele mai eleg. dela . . . 3.50

Rochițe de copii de stofă și de spălat . . . —.50

Șorțe de clot pentru copii și mașă . . . —.30

Rochii de stradă și plimbare fason elegant în toate colorile de stofă . . . 2.—

Albituri de dame și copii în asortiment mare.

Jupoane de clot dela 1 fl. 50 cr. în sus.

Bluse de mătase și brasiere în mod. cele mai noi originale.

In vitrină zilnic expoziție de lucrurile de curând sosite.

Solicitând binevoitorul concurs al onoratului public.

Winternitz Jenő,

Plaza Libertății 3. (Casa Reisinger.)

Distinsă cu mai multe medalii de aur și diplome.

Numărul telefonului 322.

Frumusețea femeiască se ajunge prin cea mai bună

crème

de față și de mâni

Helén

Prețul 1 cor. 20 fl.

Flacon de probă 70 fl.

Dinți foarte albi

va avea,

cel ce numai câte-va

zile va fi folosit

crema dentală

Helén

Prețul 1 cor. 20 fl.

Contra încăruntări și căderii părului

Prețul 2 cor.

Prețul 2 cor.

Contra pantlicei, apoi amorteții și reumei

Prețul 2 cor.

Prețul 2 cor.

Cel mai bun medicament contra asudării picioarelor și subsuorii, precum și contra mirosului rău cauzat de aceasta — Antisudorin

Medicină foarte eficace.

Se poate procura numai

în Apoteca lui NÉMET,

Temesvár, Gyárvaros, Fő-u. 44/A

Comande prin poștă și telefon

se efectuează imediat.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea Volta.

Nu e leac secret.

vindecă și înviorează sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amețeli, tinituri de ureche, bătăie de inimă, sgârșiri de inimă, astmă, suzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și picioare, slăbirea peste tot, reuma, odăgră ischiaz, nudul în pat, influența, insomnia, epilepsia, circula-

ția neregulată a sângelui și contra multor altor boale, care la tratare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Inasurirea acestui aparat este, că vindecă nu numai din timp în timp, ci introduce constant în corpul omenesc binefăcătorul curent, când pe deoparte vindecă cu succes boalele afătoare, care pe de altă parte e cel mai bun scut contra îmbolnăvirilor.

Deosebita atențiune e a se da împrejurărilor, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

În cancelaria mea se află atestate incuse din toate părțile lumii care prețuiesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate vedea aceste atestate. Pacientul, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca prin aparatul meu, primește banii înapoi.

Unde ori-ce încercare s'a constatat zădărnică, rog a probei aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu poate fi confundat cu aparatul „Volta”, care atât în Germania, cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu electro-magnetic prin deosebita-i putere vindecătoare, e în genere cunoscut, apreciat și răspândit.

Chiar și ieffinătatea ostraordinară a crucei mele electro-magnetice o recomandă cu înțepire.

206

Prețul aparatului mare e Cor. 6.

folosibil la morburii învechite

Prețul aparatului mic e Cor. 4.

folosibil numai la copii și la femei de constituție foarte slabă.

Locul central principal de vânzare și execuție se poate ține și străinătate e:

Müller Albert, Budapest, V., str. Vadász 42./B
colțul str. Kálmán.

Condițiunea principală a

FRUMSETEI

este, ca față și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema - Gyöngy

care este cu desăvârșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserit supărăcios, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Gyöngy-Créma pudor 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul **HAUER LAJOS.**

ARAD, Pécskai-ut.

287

TIPOGRAFIA

„TRIBUNA”

ARAD, Strada Deák Ferencz Nr. 20.

Fiind arangiată din nou, bogat, cu literele cele mai moderne și cu dotațiunii modernă, primește spre executare ori-ce lucrare ce se ține de arta tipografică.

Broșuri, opuri, manuale, tabelării în ori-ce mărime, registre pentru bănci, invitări la petreceri și cununii, plicuri, cap de scrisori, anunțuri funebre, cărți de vizită, etc. etc.

Executat cu gust fin, la timp și punctual, după sistemul cel mai nou.

Cerem și pe această cale binevoitorul sprigin al publicului românesc întru cât ar avea vr'o lucrare din cele mai sus înșirate a trimite spre executare și a ne recomanda în cerc cât mai larg tipografia noastră.

Având în vedere și sacrificiile mari ce le pretinde ziarul nostru național, credem că va afla mai iute răsunset acest anunț al nostru.

Telefon Nr. 502.